

Մահախոսական Obituaries – Некрологи

ՄԱՐԳԱՐԻՏԱ ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ-ՄԵԼԻՔՅԱՆ

Մարգարիտա Դարբինյան-Մելիքյանը ծնվել է 1920 թվականի մարտի 18-ին Բաթումում: Նույն թվականին ընտանիքը տեղափոխվել է Ալեքսանդրապոլ, ուր հայրը՝ Հովնան Դարբինյանը, նշանակվել է փոստատան ղեկավար, իսկ մայրը՝ գեղանկրիչ Յուլիա Վերժբիցկայա-Դարբինյանը, 1922 թվականից աշխատել է Հայաստանի առաջին գեղանկարչական ստուդիայի վարիչ: Նրան աշակերտել են Երանուհի ու Մարիամ Ասլամազյան քույրերը, հաշատուր Եսայանը և ուրիշ գե-

ղանկարիչներ:

1937 թվականին Մարգարիտա Դարբինյան-Մելիքյանը գերազանցությամբ ավարտել է դպրոցը և երաժշտական դպրոցի դաշնամուրի դասարանը: Ուսումը շարունակել է Մոսկվայի մարզային մանկավարժական ինստիտուտի պատմության ֆակուլտետում, որտեղ ունկնդրել է համաշխարհային հռչակ ունեցող մասնագետների՝ Տաուլեի, Մանֆրեդի ու Պորշնեի դասախոսությունները:

1937 թ. շինծու մեղադրանքով ձերբակալվել և տասնամյա քսոթի է դատապարտվել Մարգարիտայի մայրը: Ինստիտուտի ավարտական վերջին քննության օրը՝ 1941 թ. հունիսի 22-ն էր: Նորավարտ մանկավարժ-պատմաբանը վերադարձել է Հայաստան և Ստեփանավանի շրջանի Կույբիշև գյուղի դպրոցում ստանձնել ուսմասվարի և տարբեր առարկաներ դասավանդող ուսուցչի պարտականությունները: 1942 թ. Մարգարիտան կամավոր մեկնել է ռազմաճակատ և ծառայել զենիթահրետանային գնդում՝ որպես մարտական հաշվարկի առաջին համար: Գործող բանակի կազմում մասնակցել է Կովկասի պաշտպանությանը, իսկ Գերմանիայի կապիտուլյացիայից հետո՝ Հեռավոր Արևելքում ճապոնական բանակի դեմ մղվող մարտերին: Հիրոսիմա ու Նագասակի քաղաքների՝ ԱՄՆ-ի ատոմային ռմբակոծությունից հետո զորացրվել է և վերադարձել Հայաստան, աշխատանքի անցել, ապա ընդունվել ասպիրանտուրա:

1951–1956 թթ. Մարգարիտա Դարբինյան-Մելիքյանը դասախոսել է Երևանի Բրյուսովի անվան Ռուսաց և օտար լեզուների ինստիտուտում (այժմ՝ Պետական լեզվահասարակագիտական համալսարան): 1955 թվականին պաշտպանել է թեկնածուական թեզը՝ «Հայաստանի տնտեսական և սոցիալական վիճակն առաջին Հուլիանների դարաշրջանում» թեմայով: Ասպիրանտուրայում ուսանելու շրջանում աշակերտել է Աշոտ Աբրահամյանին, որի շնորհիվ կարողացել է խորապես յուրացնել գրաբարը, իսկ ապագա ամուսնու՝ ԵՊՀ Արևելագիտության բաժնի դասախոս Վարդան Մելիքյանի դասընթացին հետևելով, տիրապետել է նաև պարսկերենին:

1958-1959 թթ. եղել է Արևելագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող, իսկ 1959 թվականին՝ Մատենադարանի առաջին տնօրեն Լևոն Խաչիկյանի հրավերով, աշխատանքի է անցել Մատենադարանում, որտեղ աշխատել է մինչև իր կյանքի վերջը՝ 2021 թ. մարտի 9-ը:

Մարգարիտա Դարբինյան-Մելիքյանը ստացել է բազմաթիվ պետական պարգևներ, այդ թվում՝ «Հայրենական պատերազմի շքանշան», «Կովկասի պաշտպանության համար» մեդալ: 2001 թվականին հայ գրականությունը թարգմանաբար միջազգային հանրությանը ներկայացնելու, հայ թարգմանական գրականությունը հարստացնելու գործում ներդրած նշանակալի ավանդի համար, ՀՀ Նախագահի հրամանագրով, պարգևատրվել է «Մովսես Խորենացի» մեդալով:

Մարգարիտա Դարբինյան-Մելիքյանը առավել հայտնի է որպես թարգմանիչ:

Գրաբարից ուսուերեն է թարգմանել հայ միջնադարյան պատմիչների երկեր.

Սիմեոն Լեհացու՝ Симеон Лехаца, *Путевые заметки*, Москва, 1965 (Памятники письменности Востока, Вып. 9),

Զաքարիա Քանաքեռցու՝ Закарий Канакерци, *Хроника*, Москва, 1969, 320 с. (Памятники письменности Востока, Вып. 24),

Շապուհ Բագրատունու՝ *История анонимного повествователя (Псевдо-Шапух Багратуни)*, Ереван, 1971,

Հովհաննես Դրասխանակերտցու՝ Ованес Драсханакертци, *История Армении*, Ереван, 1984,

Թովմա Արծրունու՝ *История дома Арицуни Товмы Арицуни*, Ереван, 2001,

Ստեփանոս Օրբելյանի՝ Степанос Орбелян, *История дома Сисакан*, Ереван, 2020,

Գրիգոր Նարեկացու տաղերը՝ չափածո թարգմանություններ՝ *Книга мелизматических песнопений (сборник тагов и панегриков Григора Нарекаци)*, Ереван, 2019:

Մատենադարանի աշխատակից Լենա Խանլարյանի հեղինակակցությամբ

իրականացրել է Գրիգոր Նարեկացու «Մատեան Ողբերգութեան» պոեմի տողացի ուուերեն թարգմանությունը, որին կցվել է հայտնի ուու բյուզանդագետ Սերգեյ Ավերինցևի առաջաբանը՝

Григор Нарекаци, *Книга скорбных песнопений*, Москва, 1988 (Памятники письменности Востока, вып. 77):

Հայերենից թարգմանել է գիտական աշխատություններ.

Մանուկ Աբեղյանի (Չարապետ Մելիք-Օհանջանյանի հեղինակակցություն) Манук Абебян, *История древнеармянской литературы*, Ереван, 1975,

Հրաչյա Թամրազյանի՝ Рачья Тамразян, *Григор Нарекаци и неоплатонизм*, Ереван, 2011:

Դարբինյան-Մելիքյանի թարգմանություններն ուղեկցվել են հետազոտական առաջաբաններով և մանրակրկիտ՝ պատմագիտական ու բանասիրական բնույթի ծանոթագրություններով: Նրա ուսումնասիրություններն արտացոլված են նաև մի շարք հոդվածներում.

"Путевые заметки Симеона Лехаца", *Исторические связи и дружба украинского и армянского народов*, Ереван: АН Арм. ССР, 1961, сс 229-236,

"Симеон Лехаца о странах юго-восточной Европы", *Восточные источники по истории народов Юго-восточной и Центральной Европы*, Москва: Наука, 1964, сс 253-275,

«Իրադրություններ Հովհաննես Դրասխանակերտցու «Պատմութեան» վերաբերյալ», *ՊԲՀ*, 1981, N 3, էջ 154-164,

«Հովհաննես Դրասխանակերտցու պատմական կոնցեպցիան», *ՊԲՀ*, 1982, N 3, էջ 119-125,

«Թովմայի «Պատմութիւն տանն Արծրունեաց»-ի աղբյուրները և Արծրունի իշխանների ծագումնաբանության առասպելը», *ԲՄ*, № 17, 2017, էջ 15-5:

Մասնակցել է հետևյալ աշխատությունների խմբագրմանը.

Карапет Мелик-Оганджян, *Армянская народная эпическая поэзия*, редакторы С. Арутюнян, М. Дарбинян-Меликян, Ереван, 2006,

Армянский народный эпос Сасунские удалцы (избранные варианты), перевод текстов, составление и словарь-комментарии академика НАН РА Карапета Мелик-Оганджяна, Ереван, 2004 (*Դարբինյան-Մելիքյանը գրքի խմբագրողի անդամ է*):